

#dichtbijjou

Congrestekst

14 oktober 2021

Congrestekst

Algemene Vergadering

Inhoudsopgave

1. Leve de creativiteit!	3
VOORSTELLEN.....	4
2. Vertrouw op verantwoordelijkheid!	5
VOORSTELLEN.....	6
3. Omarm de gewone mensen!	8
VOORSTELLEN.....	9
4. Zorg voor elkaar!	11
VOORSTELLEN.....	12
5. Kies voor het leven en de liefde!	14
VOORSTELLEN.....	15
6. Stop de vervreemding!	17
VOORSTELLEN.....	18
7. Reanimeer de democratie!	20
VOORSTELLEN.....	21
8. Maak ecologie terug sexy!	23
VOORSTELLEN.....	24
9. Gebruik de technologie, maar laat je niet gebruiken!	26
VOORSTELLEN.....	27
10. Europa, versterk ons in de wereld!	29
VOORSTELLEN.....	30

1. Leve de creativiteit!

Mensen zijn tot ongelooflijke dingen in staat. Dat hebben we te danken aan onze grenzeloze creativiteit. Elke dag opnieuw slagen mensen erin het bekende te overstijgen en nieuwe ideeën te lanceren. Ze zijn het beste medicijn tegen de eenheidsworst, grijsheid en monotonie van de bureaucratie en de globalisering. Daarom is onze eerste overtuiging het geloof in wat mensen zelf kunnen.

Creativiteit als drijvende kracht

De creativiteit van elke mens is ons uitgangspunt en moet alle kansen krijgen. Ze loopt dan ook als een rode draad door onze visie op onderwijs, cultuur en ondernemen.

Onderwijs is de broedplek van creativiteit. Op de schoolbanken willen we dan ook geen papegaaien kweken, maar scheppende en breeddenkende geesten. Associatief, ondernemend en innovatief denken is een kunst die vele uren oefening vraagt. Onderwijs helpt zo kinderen eigenschappen ontwikkelen die levenslang van pas komen.

Onderschat ook de kracht van cultuur niet. Ze is de gist in onze samenleving en het vuurwerk achter onze vooruitgang. Het is binnen de creatieve industrie dat de kiem wordt gelegd voor innovatie en de ontwikkeling van nieuwe oplossingen voor morgen, die de wereld rondom ons tot een beter plek kunnen maken. Culturele vorming is voor ons de basis van de menselijke ontwikkeling.

Ondernemerschap, ten slotte, is het economische zusje van de creativiteit. Een ondernemer voelt wat er leeft en denkt mee. Zo krijgt hij zijn producten of diensten aan de man gebracht. Het resultaat is een economie die draait op authenticiteit en duurzaamheid en de tegenpool is van de ongelukkige massaproductie die we gigantisme noemen. Wanneer er wordt ingezet op creativiteit is er altijd een return on investment.

Talentedjacht

Met CD&V gaan we daarom volop voor creatieve talentontwikkeling. Het talent om creatief te zijn en creatieve producten en processen te begrijpen en te waarderen, is een eigenschap die je moet ontwikkelen en voeden. Creatief zijn, kan je dus leren. Dat kan door geïnspireerd te worden, deel uit te maken van het juiste netwerk en je gesteund te weten door een goede structuur. Je moet ook de kans krijgen om te falen. Het is “jong geleerd is oud gedaan”, maar ook “niemand is te oud om te leren”.

Iedereen kan dus creatief, ondernemend en innovatief zijn, als hij of zij maar de kans krijgt. Dat is niet altijd het geval. Talloze hindernissen in overhead, procedures en verplichtingen fnuiken al snel de verbeeldingskracht en de ambitie. Ook een gebrek aan vertrouwen en autonomie beknotten al eens de creativiteit. We gaan daarom voor het meest nabije beslissingsniveau en een deregulering.

VOORSTELLEN

- 1 We geven scholen meer ruimte om zelf te beslissen hoe ze de eindtermen realiseren. Zo stimuleren we scholen om de hoogste onderwijskwaliteit na te streven en garanderen we dat cultuur, creativiteit en innovatie een volwaardige plaats krijgen in het curriculum.
- 2 Scholen stellen hun gebouwen en speelplaats ter beschikking voor en/of na de schooldag of tijdens het weekend. Zo kunnen alle leerlingen deelnemen aan sportactiviteiten, STEM- en technische academies en deeltijds kunstonderwijs (DKO). In elke gemeente moet er op deze manier een divers en kwaliteitsvol vrijetijdsaanbod zijn, gespreid over alle scholen.
- 3 Het is niet meer dan logisch dat leraren, die levenslang leren moeten stimuleren bij hun leerlingen, zelf ook de kans krijgen om dat te doen. Daarom krijgt de nascholing van leraren meer aandacht, budget en vrije ruimte. We streven naar hetzelfde niveau als onze buurlanden. Om die visie op talentontwikkeling uit te bouwen, moet het momenteel beschikbare budget omhoog.
- 4 We laten avondshoppen toe tot 22 uur. Zo kunnen mensen die werken en een gezin hebben, hun huishouden gemakkelijker plannen en hebben ze meer tijd om naar de winkel te gaan wanneer het hen uitkomt. Anderzijds kunnen de handelaars op die manier ook beter de concurrentie aangaan met webshops en e-commerce bedrijven.
- 5 Projectmiddelen in de kunstensector verdelen we in nauw overleg met de sector. We geven hen de volledige verantwoordelijkheid door het oprichten van culturele fondsen naar analogie met Literatuur Vlaanderen en het Vlaams Audiovisueel Fonds zodat onafhankelijke experts per discipline beslissen over de verdeling van projectsubsidies. Dit mag niet gepaard gaan met een toename van beheerskosten of zitpenningen.
- 6 We maken de opdracht van de leraar flexibel, en drukken prestaties niet langer uit in de uren dat men voor de klas staat. We beschouwen alle taken van de leraar als een pakket waarbij bv. ook de zorg voor het welzijn van de leerlingen en andere ondersteuning hun plaats hebben. Op basis van de talenten en expertise van leraren, in combinatie met de noden van de leerling en de school kan deze opdracht in dialoog ingevuld worden. Dit creëert tevens de mogelijkheid voor scholen om leraren aan te trekken op basis van de schoolnoden binnen de cultuur van de schoolorganisatie. Zo kunnen scholen een modern personeelsbeleid voeren.
- 7 We leggen beslissingsbevoegdheden lager, en gaan voor gespreid leiderschap in elke schoolomgeving. Zo wordt de directiefunctie ingevuld op maat van de school en kan deze verdeeld worden over meerdere personeelsleden. Deze dynamiek zorgt voor een gunstig schoolklimaat voor het verbeteren van leerlingresultaten. We activeren het lerarenberoep door van leraren 'ondernemers van leren' te maken. Ze krijgen de ruimte om samen te werken met collega's zodat ze taken onderling kunnen verdelen volgens hun passie en expertise.
- 8 We korten de zomervakantie in het leerplichtonderwijs in van 8 naar 6 weken. Deze vakantieweken worden elders in het schooljaar toegevoegd. Zo ontstaat er meer evenwicht tussen de lesweken en de vakantieweken. Dit biedt leerwinsten voor leerlingen, zeker in sociaaleconomisch zwakkere positie of leerlingen met leermoeilijkheden. Zij verliezen te veel kennis gedurende deze 8 weken.
- 9 We werken de verschillen tussen het zelfstandigen-, ambtenaren en werknemersstatuut weg. We vertrekken hiervoor vanuit het werknemersmodel waar we zoveel mogelijk uitzonderingen uitfilteren. Op die manier vergroten we de loopbaanmobiliteit en maken we het makkelijker om van statuut te veranderen.
- 10 We streven naar 0 bureaucratie voor zelfstandigen en KMO's met digitale basisregistratie binnen de 24 uur. We integreren alle registratieformaliteiten en kijken hiervoor naar de ondernemings-loketten.
- 11 We kiezen resoluut voor de uitbouw van een lerende samenleving waarbij elk individu de kans krijgt om talenten verder te ontwikkelen. Lokale besturen zijn hierbij 'learning cities'. Ze hebben hierbij een regierol om alle actoren gaande van opleidingsverstrekkers tot bedrijven en individuen te verbinden. Nabijheid staat centraal. Gemeenten worden zo uitgebouwd dat burgers worden gestimuleerd om zich levensbreed te ontwikkelen.
- 12 We stimuleren maximaal het attesteren en certificeren van verworven competenties. We bouwen leerwegen zo transparant mogelijk uit dat elk talent stapsgewijs kan groeien.

2. Vertrouw op verantwoordelijkheid!

We vertrouwen op de verantwoordelijkheidszin en het gezond verstand van mensen. Geef hen de ruimte om te leven, initiatief te nemen, zich te engageren. Wie mee verantwoordelijk is voor de gevolgen van een beslissing, zal meer doordacht handelen. De overheid moet niet overnemen wat mensen zelf kunnen doen en beslissen. Ze moet daar zijn waar mensen echt meer houvast nodig hebben. Het klinkt misschien paradoxaal, maar zo kunnen minder regels leiden tot een beter resultaat.

Vrij initiatief en verantwoordelijkheidszin

Ons huidige economische model is succesvol gebleken voor de groei van onze welvaart. Maar we merken ook dat er nadelen aan verbonden zijn. Meer en meer mensen kunnen niet meer mee, krijgen fysieke of mentale problemen. Wie wil ondernemen verdrinkt in regelgeving, wie voor iemand anders wil zorgen moet eerst een papiermolen trotseren, wie zijn job beter wil combineren met zijn leven botst op rigide structuren. Stilaan werd ons systeem er één van controle boven vertrouwen en dat zet een rem op verantwoordelijkheidszin en eigen initiatief. Want waarom zou je je nek uitsteken of je eigen weg zoeken, als het comfortabeler is om dat niet te doen?

We hebben wel degelijk een sterke overheid nodig, maar dan vooral één die haar mensen helpt in de zaken waar ze geen vat op hebben – en die zijn er genoeg. Die zich niet verliest in een micromanagement dat het vrije initiatief in de kiem smoort. Een overheid ook die het aandurft om mensen terug verantwoordelijkheid te geven.

Administratieve vereenvoudiging

CD&V wil de werkzaamheidsgraad in ons land boven 80%. Wij willen vooral ook meer gelukkige mensen aan het werk zien. Een grondige hervorming van onze fiscale regelgeving en sociale zekerheid kan het systeem rechtvaardiger, eenvoudiger, en bevattelijker maken. Zo weten mensen weer waarvoor ze werken en waar hun rechten en plichten liggen. Op die manier verplaatsen we ook het accent van controleren naar motiveren. Wij pleiten ook voor een gebruiksvriendelijke overheid, die dankzij een doorgedreven automatisering de burger centraal stelt in haar regelgeving en dienstverlening. Dat kan door een verregaande samenwerking van de verschillende overheden achter de schermen te organiseren.

Meer vertrouwen, meer initiatief

Ten slotte moet de overheid de nodige randvoorwaarden voorzien zodat mensen werk, gezin en vrije tijd kunnen combineren op een leefbare manier. Mensen moeten ook probleemloos de zorg voor familie en naasten kunnen opnemen als dat nodig is. En wie getroffen wordt door ziekte of tegenslag, moet nieuwe kansen krijgen op de arbeidsmarkt met aandacht voor re-integratie. De overgrote meerderheid van de mensen wil graag een bijdrage leveren aan de samenleving. Sommigen hebben daarvoor een duwtje in de rug nodig, of een oplossing voor een concreet probleem als kinderopvang of mobiliteit. De begeleiding van werkzoekenden, zieken of andere niet-actieven moet vertrekken vanuit dat geloof in mensen. Als de overheid de juiste omstandigheden creëert, zullen mensen ook hun verantwoordelijkheid nemen. Zo krijg je meer initiatief, minder asociaal gedrag en een overheid die er is waar we haar nodig hebben: op de terreinen waar mensen zelf geen grip hebben, de grote uitdagingen waar we vandaag voor staan.

- 13 We geven ouders en grootouders meer tijd om te besteden met hun (klein)kinderen. Ouders moeten tot één jaar na de geboorte de zorg voor hun pasgeborene zelf kunnen opnemen. Dit bereiken we enerzijds door een uitbreiding van de moederschapsrust tot 26 weken voor elk statuut. Keuzevrijheid is hierin belangrijk; wie na 15 weken moederschapsrust terug wil gaan werken moet dit kunnen. Anderzijds willen we een uitbreiding van het geboorteverlof voor de partner naar 26 weken (waarvan 15 weken verplicht). De facultatieve periodes kunnen ook door de grootouders opgenomen worden.
- 14 Pleegouders nemen een zeer belangrijke en noodzakelijke taak op in de opvoeding van kinderen en jongeren die kort- of langdurend in hun pleeggezin verblijven. Om hen de kans te bieden net als andere ouders tijd te maken voor opvoeding en zorg, voeren we pleegzorgverlof in. Dit aan dezelfde voorwaarden als het ouderschapsverlof. Voor elk pleegkind kunnen de pleegouders 4 maanden pleegzorgverlof opnemen.
- 15 Elke leerling (zowel technisch als niet-technisch) die aan het secundair onderwijs afstudeert moet minstens 3 weken effectieve ervaring opgedaan hebben door (onder begeleiding) mee te draaien in een werkomgeving in profit of social profit.
- 16 Sommige jongeren hebben speciale noden, voelen zich niet goed in hun vel, hebben nood aan een luisterend oor, of hebben actieve hulp nodig. We investeren meer in universele en vroegpreventie en kiezen voor een bereikbare, toegankelijke en laagdrempelige benadering zoals de JAC, luister- en hulplijnen, vrij toegankelijke ontmoetingsplekken, inloophuizen zoals Overkophuizen en specifieke jongerenwerkingen met een aanbod in elke Eerstelijnszone. Zo kan sneller naar oplossingen worden gezocht. Meer gespecialiseerde hulpverlening sluit nauw aan op preventie en eerstelijnsdiensten zodat snelle doorverwijzing mogelijk is waar nodig.
- 17 We voeren een verplichte samenlevingsdienst in om een maatschappij te bouwen die warmer is en zorgt voor elkaar. De samenlevingsdienst volgt na het afstuderen. Deelnemers krijgen een dagvergoeding. De Samenlevingsdienst wordt vervuld bij een breed scala aan goede doelen, social profit of lokale overheden. Ze leren de maatschappij, waarin ze hierna zelfstandig zullen functioneren, op een andere bredere manier kennen terwijl dit hen tijd geeft om hun eigen plek te zoeken in onze complexe samenleving. Daarnaast zorgt de samenlevingsdienst voor een verbondenheid van de jongeren onderling binnen hun generatie, los van opleidingsniveau.
- 18 De fiscale aangifte wordt verder vereenvoudigd. We werken verder aan vooraf ingevulde aangiftes waarbij maximaal door de overheid gekende informatie wordt gebruikt. Daarnaast wordt een online AI-assistent ontwikkeld die de burger en ondernemer interactief begeleidt bij het invullen van de belastingbrief.
- 19 We gaan resoluut voor een automatisatie van alle rechten en voordelen. Tegen 2026 moet toekenning kan gebeuren op basis van inkomen in plaats van statuut waarbij ook werkenden met een lager loon rechthebbende zijn. De voordelen worden geleidelijk uitgefaseerd om activiteits- en promotievallen te vermijden.
- 20 We fusioneren de verschillende sociale zekerheidsdiensten geleidelijk aan, en kiezen voor één organisatie. Op die manier moet de gegevensdeling verbeteren en dient de overgang tussen stelsels vereenvoudigd te worden.
- 21 In een kenniseconomie is menselijk kapitaal de belangrijkste grondstof die we hebben. We bouwen één leer- en loopbouwrekening uit waarin iedereen, los van statuut, recht heeft op steun om de drempels 'tijd' en 'geld' te overwinnen. Deze steun is voor 10 jaar opspaarbaar, zodat ook lange opleidingen gericht op een volledige carrièreswitch hiermee gevolgd kunnen worden. Overheid, werkgevers, sectoren maar ook werknemers/zelfstandigen zelf kunnen deze rekening spijzen. Net als pensioensparen geven we een fiscaal voordeel aan 'leersparen'.
- 22 Kwalificatieveroudering vormt een nieuw sociaal risico waar werknemers en ondernemers in krimpsectoren extra vatbaar voor zijn. We voorzien in extra incentives om hen naar arbeidsmarktgerichte opleidingen toe te leiden in functie van een duurzame loopbaan.
- 23 Op de leeftijd van 45 jaar krijgt elke burger het aanbod voor een loopbaanscreening. Tijdens deze screening wordt samen met de betrokkene diens loopbaan geanalyseerd. Er wordt gekeken welke evoluties mogelijk of wenselijk zijn en welke ondersteuning en opleiding hiervoor beschikbaar is. Op deze manier wordt het midden van de loopbaan een nieuwe springplank om met meer energie verder te zetten of nieuwe richtingen te verkennen.
- 24 Sectoren die de komende jaren een krimp verwachten kunnen meestappen en investeren om zo latere duurdere afvloeiingen voor te zijn. De sectorfondsen evolueren hiervoor richting echte loopbaanfondsen die via informatie, begeleiding

en korte trainingen transitie op de arbeidsmarkt ondersteunen. Op deze manier willen we werk maken van een proactief herstructureringsbeleid.

25

Vandaag is zwemmen in open water verboden, tenzij het toegelaten is. We willen, die logica omdraaien. Zwemmen in open water wordt toegelaten, behalve als het verboden is. Een verbod blijft mogelijk om veiligheids- en gezondheidsredenen.

26

We willen de open ruimte en de natuur teruggeven aan de burger om er verantwoord gebruik van te maken. Daarom laten we ook wildkamperen principieel toe in Vlaanderen, behalve waar het verboden zou zijn om welbepaalde redenen. Hierbij moet telkens minstens 150 m van bewoning gebleven worden. Vanzelfsprekend mag hierbij geen afval achtergelaten worden en dienen veiligheidsregels zoals voor houtvuur gerespecteerd te worden.

3. Omarm de gewone mensen!

Ons land wordt overeind gehouden door 'gewone mensen'. Mensen die werken, zorgen voor hun kinderen of hun ouder wordende ouders, die doen wat er van hen verwacht wordt. Zonder deze mensen zakt de pudding in elkaar. En toch zijn ze niet langer de focus van het beleid. Veel mensen hebben het gevoel dat de politiek er niet meer voor hen is. Dat moeten we omdraaien.

De stille werkers centraal

Gewone mensen zijn de mensen die leven zonder pretentie en arrogantie, die zich niet meer achten dan een ander. Mensen die simpelweg hun werk doen, zorgen voor hun familie, het huis op orde houden, tijd maken voor anderen. Deze stille, hardwerkende minderheid willen we actief ondersteunen in wat ze wil bereiken, in elke fase van het leven. Wie gaat werken, moet genoeg overhouden om goed van te leven. Werken moet lonen en wie hard gewerkt heeft, moet comfortabel kunnen leven van zijn pensioen. Wie minder draagkracht heeft, vergeten we niet. Onze samenleving moet een trampoline zijn om haar burgers te lanceren, en een vangnet voor wie dat, al dan niet tijdelijk, nodig heeft. Wie vandaag het gevoel heeft niet mee te tellen en er alleen voor te staan, moeten we mee aan boord trekken.

Ondersteuning van families

Omdat werken de beste garantie is op een goed leven, is inzetten op werk cruciaal. Zo kan iedereen zelf richting en invulling geven aan het eigen leven. Dat gaat het best wanneer mensen zich verbonden voelen met hun omgeving. In warme, zorgzame buurten, waar mensen op elkaar kunnen rekenen. Zo geven we elke persoon alle kansen om zichzelf te ontwikkelen en de vleugels uit te slaan.

CD&V is nog altijd dé familiepartij. Voor elke thuis, in welke samenstelling ook, willen we een partner zijn om de uitdagingen van het leven te trotseren. Mensen moeten in staat zijn te dromen en op te klimmen in de samenleving. Een sterke middenklasse biedt de grootste garantie op een welvarende samenleving. Ook mensen die vandaag in een moeilijke situatie zitten – omdat ze nog geen Nederlands spreken, in moeilijk te bereiken groepen leven, in kansarmoede opgroeiden of in de problemen zijn geraakt. Ook deze mensen moeten uiteindelijk een vaste job kunnen hebben, een goede woning, en kansen voor hun kinderen om vooruit te geraken in het leven. Als de middenklasse groeit, dan gaat onze hele samenleving vooruit.

De overheid als bondgenoot

De overheid heeft een belangrijke rol, door haar dienstverlening aan de burgers te optimaliseren. De overheid staat ten dienste van de burger en niet omgekeerd. Mensen mogen niet verloren lopen in moerassen van administratie en complexe regelgeving. Wie zijn weg niet vindt naar het juiste loket, website of formulier, moet actief de weg gewezen worden.

Christendemocraten willen zorgen voor eerlijke kansen en een degelijk leven voor mensen die zich zelf ook inzetten voor de samenleving, binnen de grenzen van hun eigen kunnen. Goed, veilig en zeker leven zal de realiteit zijn, ook in de toekomst die soms onzeker aanvoelt. Wie een gezin wil uitbouwen moet goed kunnen leven en dit kunnen combineren met het werk. Wie een leven hard werkte of zorgde voor anderen wordt beloond met een goed pensioen. Er wordt veel van ons verwacht, maar zolang mensen bereid zijn te zorgen voor zichzelf en voor elkaar, om hun verantwoordelijkheid op te nemen in de samenleving, zullen ze niets te kort komen. De overheid moet hier garant voor staan.

- 27 Kinderopvang kan een flinke hap uit het gezinsbudget wegnemen. Wanneer deze kost te hoog wordt, dan kan men in een situatie terechtkomen waarbij het niet loont om meer te werken. Dit is vooral het geval voor werkende mensen met een lager inkomen. Voor elk kind moet er recht zijn op inkomensgerelateerde kinderopvang, die toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen en die toelaat dat mensen hun kinderwens en professionele loopbaan kunnen realiseren.
- 28 Om meer mensen toe te laten een woning te kopen dienen de registratierechten op het verwerven van de enige, eigen woning te worden afgeschaft. Voorts dient de evolutie van de woningprijzen beter weerspiegeld te worden in de gezondheidsindex en derhalve de indexering van de lonen.
- 29 Mensen worden in België te zwaar belast op hun inkomsten uit werk. Werken moet lonen. We gaan daarom voor een dual income tax. Dat betekent dat we deels belasten op inkomsten uit werk en deels op inkomsten die voortkomen uit vermogen. Met de invoering van een dual income taks voeren we een belastingverlaging door voor de werkenden, via een verhoging van de forfaitaire aftrek van de beroepskosten. Het in rekening brengen van inkomsten uit vermogen mag immers globaal niet leiden tot een belastingverhoging. Vermogensinkomsten worden aan een vast tarief belast. We voeren een belastingvrije som in op inkomsten uit vermogen.
- 30 We schaffen het fiscaal voordeel voor de aankoop van een tweede woning af.
- 31 Wij pleiten voor een internationale minimumtaks van 21% voor internationale bedrijven met een omzet van minstens 750 miljoen euro. Deze worden betaald in het land waar ze hun producten en diensten aanbieden. Zo dragen multinationals net als onze eigen ondernemingen bij aan de samenleving waar ze hun winsten maken.
- 32 Bij het overlijden van de partner zorgen we ervoor dat de overgangsuitkering apart belast wordt als een tweede gezinsinkomen. Zo vermijden we het zwaarder belasten van de overblijvende partner.
- 33 Energie vormt een belangrijke uitgavenpost in vrijwel elk gezinsbudget. De prijs van energie speelt bijgevolg een belangrijke rol bij de koopkracht van gezinnen. Maar ook de concurrentiekracht van de bedrijven. Het is dan ook van belang dat de energieprijzen niet de pan uit swingen. Daarom willen we inzetten op de energienorm, die de verschillen in energiekost met de ons omliggende landen opvolgt, grote plotse prijsschommelingen tegengaat en de niet te verantwoorden verschillen corrigeert.
- 34 We vervangen aftrekposten voor fiscale rechten of -voordelen bij de belastingbrief zo veel mogelijk door een onmiddellijke toekenning aan de burger en ondernemer. Op die manier moet de burger geen bank spelen voor de overheid en kan hij/zij de extra middelen meteen inzetten waar deze voor bedoeld zijn maar vermijden we ook oneigenlijk gebruik van aftrekposten en een ingewikkelde fiscale aangifte.
- 35 Steden en gemeenten moeten tegen 2035 gemiddeld 12% sociale woningen op hun grondgebied realiseren. Dit kan zowel via sociale woningbouw als via sociale verhuur van private huurwoningen.
- 36 Om meer mensen toe te laten een eigen woning te verwerven moeten alternatieve financieringstechnieken zoals onroerende leasing of het verwerven van aandelen via een wooncoöperatie, alsook innovatieve woonvormen ingang laten vinden. Dat kan de overheid, onder andere, doen door proefprojecten rond innovatieve woonvormen op te zetten of te overleggen met banken om mogelijke drempels voor financiering weg te nemen. Ook lokale overheden kunnen een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld door te onderhandelen met projectontwikkelaars.
- 37 Vandaag moeten loopbaan jaren bestaan uit een minimumaantal gewerkte dagen per jaar om in aanmerking te komen voor de loopbaanvoorwaarde voor vervroegd pensioen en voor het recht op het minimumpensioen. Echter, mensen betalen elke dag dat ze werken bijdrage voor hun pensioen. Het is dan ook logisch dat ook hier elke gewerkte dag in rekening wordt gebracht.
- 38 Mensen moeten over voldoende keuzevrijheid beschikken voor wat betreft hun werk – levensbalans. We vinden dat mensen moeten kunnen kiezen wanneer ze tussen 62 en 67 jaar met pensioen gaan. Deze keuze zal wel een invloed hebben op het pensioenbedrag met een bonus en een malussysteem.
- 39 We zetten maximaal in op het werkbaar maken en houden van jobs. Als gezinspartij pleiten we ervoor om de balans tussen werk en gezin te vrijwaren en ook werkstress, één van de voornaamste risicofactoren bij burnout, te reduceren. Werk-

baarheid moet in elke onderneming hoog op de agenda staan. Vorming, al dan niet gefaciliteerd door de overheid, voor leidinggevenden is hierbij van groot belang.

40

We zorgen ervoor dat personen met een handicap of met een (tijdelijk of chronisch) gezondheidsprobleem, op hun manier, volwaardig kunnen deelnemen aan onze samenleving. Mensen met een arbeidshandicap worden actief uitgenodigd om aan de slag te gaan, om een job te vinden, zij het deeltijds, steeds op maat van hun noden en mogelijkheden, zonder het risico om uitkeringen zoals een integratietegemoetkoming of inkomensvervangende tegemoetkoming volledig te verliezen. Op die manier krijgt elkeen de kans zich te ontplooien als individu en als werknemer of als zelfstandige in de maatschappij.

4. Zorg voor elkaar!

Eenzaamheid en mentale problemen zijn al een hele tijd aan een opmars bezig. Al onze welvaart heeft niet kunnen verhinderen dat mensen zich verweesd, eenzaam of verloren voelen. Meer mensen dan ooit leven alleen. Waarden en tradities maakten plaats voor consumptie. Mensen hebben elkaar nodig, de samenleving moet de barrières tussen mensen slopen en weer ruimte maken voor ontmoeting. De overheid kan deze nabijheid niet opleggen of creëren, dat kunnen alleen de mensen zelf. Ze kan wel de voorwaarden scheppen waaronder nabijheid mogelijk is.

Spontaan initiatief en sociaal ondernemerschap

Mentaal welzijn, gezondheid, verbondenheid, veiligheid en sociale cohesie: dat zijn onze prioriteiten. We gaan daarbij voor een geïntegreerde zorg met sterke eerstelijnszones en een goede samenwerking tussen zorg, welzijn en lokale besturen. We steunen spontane initiatieven tussen mensen die hulp willen bieden. De overheid moet vooral zorgen voor aangepaste randvoorwaarden en enkel waar het nodig is, voor professionele dienstverlening en hulp. Dat samenspel van vrijwilligerswerk, mantelzorg en professionele ondersteuning speelt zich in heel wat domeinen af: ouderenzorg, gehandicaptenzorg, de (preventieve) gezondheidszorg, het psychologisch welzijn, de suïcidepreventie, de armoedebestrijding, de arbeidszorg, het woonzorgbeleid, het diversiteitsbeleid. Er hoeft geen sprake te zijn van een spanningsveld, ze vullen elkaar perfect aan. We investeren in een sterk partnerschap met het middenveld, vanuit de consensus dat we samen vooruit kijken en niet achteruit, en dat we de samenlevingsvraagstukken samen aanpakken, met de cliënt/patiënt centraal.

Daarnaast kan wie zorg nodig heeft, nog altijd een zinvolle rol in de samenleving spelen. We ondersteunen hen om zelf initiatief te nemen met opleidingen en begeleiding, en moedigen sociaal ondernemerschap aan.

Een goede gezondheid, een eigen thuis

Toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg is een topprioriteit. We verzetten ons tegen overconsumptie en willen meer aandacht voor preventieve zorg. Mensen in armoede en andere risicogroepen krijgen extra ondersteuning. Mentale gezondheid is even belangrijk als fysieke gezondheid. Iedere mens moet zijn mentale gezondheid kunnen verzorgen en de overheid moet daar mee over waken. In alle beleidsdomeinen is hier aandacht voor en wordt er samengewerkt. Dit gaat ook ruimer dan de ernstige psychiatrische aandoeningen.

Ook een warme thuis en een kindvriendelijke omgeving staan hoog op onze agenda. Het is tijd voor nieuwe, creatieve en kleinschalige ideeën. Met out-of-the-box methodes willen we mensen de kans te geven om zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te blijven wonen. Denk aan combinaties van thuiszorg of thuisbegeleiding met vormen van residentiële en semi-residentiële zorg, co-housing, kangoeroewonen...

We laten niemand achter

Ondanks de vooruitgang is het aantal groepen met een risico op uitsluiting gegroeid. Willen we een warme samenleving creëren, dan zullen we elkaar moeten vinden in gemeenschappelijke projecten en doelen. Dat betekent drempels overwinnen: vraagverlegenheid langs de kant van wie problemen heeft, handelingsverlegenheid van zij die willen helpen. Daarvoor hebben we een duidelijke visie en een verhaal van nabijheid klaar met de zorgzame buurt. Een verhaal dat zich vertaalt in een beleid van aanklappende zorg, van buddysystemen en rolmodellen, van sterke vrijwilligers en mantelzorgers en een voortdurende inclusiecheck in alle beleidsdomeinen. Het samen feesten en vieren kan mensen samenbrengen. Denk maar aan de straatfeesten, de braderieën, de kermissen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Waar gevierd kan worden, maar ook plaats is om rouw en verdriet te delen. Dit kan door stille ruimtes en ontmoetingsplekken te creëren. Al deze zorgzame buurten dragen ertoe bij dat we van Vlaanderen de eerste grote regionale Blue Zone maken.

- 41 We schaffen de ereloon-supplementen bij zorgverstrekkers af. Toegankelijke en betaalbare zorg is een topprioriteit, maar wij verzetten ons tegen een gezondheidszorg met twee snelheden, waarbij wie het kan betalen, betere zorg krijgt. Dat de dienstverlening in een eenpersoonskamer duurder is, is begrijpelijk. Maar het kan niet zijn dat een arts daar meer aan verdient. We moeten wantoestanden aanpakken. Een hervorming van de ziekenhuisfinanciering is hiervoor een noodzakelijke hefboom.
- 42 Alle zorgverstrekkers moeten zich op termijn conventioneren. Zo garanderen we betaalbare kwalitatieve zorg voor iedereen.
- 43 Iedereen moet beroep kunnen doen op een vaste huisarts die zijn globaal medisch dossier beheert. Een vaste huisarts kan een patiënt beter opvolgen door kennis van zijn of haar voorgeschiedenis, geneesmiddelengebruik en bepaalde levensgewoonten met het oog op preventie. Zeker mensen in kwetsbare omstandigheden kunnen hier baat bij hebben. Om artsen aan te moedigen hierop in te zetten, verhogen we het forfaitaire bedrag dat zij ontvangen per ingeschreven patiënt via het globaal medisch dossier.
- 44 We nemen maatregelen om het tekort aan huisartsen tegen te gaan, door met subquota voor artsen studenten toe te leiden naar knelpuntspecialismen zoals huisartsen
- 45 We gaan voor een generatieverbod op tabak. Om een rookvrije generatie in het leven te roepen, verbieden we de verkoop van tabak liefst op Europees niveau, aan iedereen die geboren is na 2010. Dat naar analogie van het Nieuw-Zeelandse verbod.
- 46 Jonge mantelzorgers verdienen meer ondersteuning. Scholen voeren een speciaal beleid voor hun scholieren die mantelzorg opnemen. Dat kan inhouden: het in kaart brengen van jonge mantelzorgers, het aanstellen van een vertrouwenspersoon en het voorzien in redelijke faciliteiten met betrekking tot examens, huistaken, verplichte aanwezigheden. We zorgen voor financiële ondersteuning van de jonge mantelzorger waar nodig.
- 47 Armoedebestrijding is een belangrijk thema dat we ook lokaal moeten aanpakken. Het moet een thema zijn in de beleidsplanning van elke gemeente. De lokale armoedetoets kan hierbij een goed instrument zijn.
- 48 Personen met een handicap moeten volwaardig kunnen participeren aan het maatschappelijke leven. Daarom moeten we naar hun noden luisteren en de drempels die ze ondervinden, in de samenleving wegnemen. We betrekken hen structureel bij alle aspecten van het beleid. Zo dragen ze hun steentje bij tot de ontwikkeling van een algemene inclusietoets, die ook voor andere doelgroepen nuttig kan zijn.
- 49 Personen met een zorg- en ondersteuningsnood moeten volwaardig kunnen participeren aan het reilen en zeilen van hun woon- en leefplaats. Voorzieningen ontplooiën zich tot warme en open huizen, waar bewoners en bezoekers zich thuis voelen, waar er wordt geluisterd naar ieders individuele voorkeuren en waar de bewoners een heldere stem hebben in het beleid van de voorziening.
- 50 EHBO-cursussen zijn gericht op ongevallen met lichamelijke kwetsuren. Daarnaast of ter aanvulling ervan voorzien we een cursus gewijd aan psychische problemen (EHBP) en aan het omstaanderseffect in geval van zinloos geweld, pesterijen, discriminatie en haatspraak. Het omstaanderseffect houdt in dat omstaanders vaak niet of te laat reageren. Deze cursus, wordt net als de EHBO-cursus, breed ingezet in scholen, bedrijven en verenigingen zodat er een voldoende groot en nabij aanbod is.
- 51 Groene zorg maakt het mogelijk dat kwetsbare personen een nuttige dagbesteding hebben op een zorgboerderij, dicht bij de planten en de dieren. Doorgaans gaat dit over mensen met een beperking of psychische problemen. Deze groene zorg willen we uitbreiden naar nieuwe doelgroepen: dementerende mensen, kinderen, langdurig werkzoekenden, mensen met burnout, ex-gedetineerden, verslaafden, erkende vluchtelingen,...
- 52 Grote ontwikkelingsprojecten moeten goed geïntegreerd zijn in de buurt, een sociale mix realiseren en een maatschappelijke meerwaarde zijn. Daarom moeten ze voorzien in een combinatie van gemeenschapsfuncties zoals het voorzien van een winkel, school, apotheek, gezondheidscentrum, buurthuis of een kinderopvang naast (sociale) woonunits, parkings en speelpleinen moet dat mogelijk maken.

- 53 | Voor senioren zetten we in op alternatieve woonvormen, die rekening houden met wat men nog wel en niet meer kan. We denken daarbij vooral aan kleinschaligere woonvormen die ervoor zorgen dat mensen langer en gelukkiger in een huiselijke context kunnen wonen. Diverse manieren van co-housing bijvoorbeeld, waarbij een aantal ouderen samenwonen in een huis, zorgen ervoor dat ze elkaar kunnen helpen en als groep relatief zelfstandig kunnen leven. Waar nodig, is er aanvullende hulp van zorgverleners. Deze woonvormen kunnen de solidariteit versterken en het risico op eenzaamheid verminderen.
- 54 | Leegstaande kerken krijgen in samenspraak met de kerkfabriek, lokale besturen en de lokale gemeenschap een respectvolle nieuwe bestemming. Een kerk brengt mensen samen in het centrum van het dorp of de stad. Die meerwaarde moet behouden blijven in herbestemmingen die sociaal relevant en gemeenschapsbevorderend zijn.
- 55 | De (bijkomende) middelen die aan de lokale besturen worden toegewezen vanuit het gemeentefonds, worden gedeeltelijk aangewend voor investeringen in de gezondheid van mensen, met als doel van Vlaanderen een Blue Zone te maken: een regio waar mensen langer en gezonder leven.

5. Kies voor het leven en de liefde!

We worden geraakt door het leven van andere mensen. De mensen rond ons vullen ons leven in en maken het waardevol. Als ze wegvallen dan dragen we dat een leven lang met ons mee. Daarom komen wij op voor elk leven, ook als het kwetsbaar, onvolmaakt of verstoten is. We koesteren en beschermen onze kinderen. Daarom gaan we ook voorzichtig om met hoogtechnologische ontwikkelingen. Ook kiezen wij voor de liefde, en voor het engagement dat hieruit voortvloeit, in welke duurzame vorm dan ook.

De mens is geen proefkonijn

De waarde van een leven kan je niet afmeten aan wat iemand kan, doet of heeft.

De mens is geen middel tot een ideologisch doel of een economisch product, en het leven maakt geen deel uit van een kosten-batenanalyse. Ook de maakbaarheidsgedachte, die dankzij de hoogtechnologische ontwikkelingen aan het boomen is, zullen we in de nabije toekomst scherp in het oog moeten houden. Het is eigen aan de mens dat hij altijd zal proberen om het lijden en de onvolkomenheden uit te schakelen en naar perfectie te streven. Maar voor ons, christendemocraten, primeert de menselijkheid. Iedere mens is uniek en draagt op zijn of haar manier bij aan de samenleving. De menselijke waardigheid en de integriteit van het lichaam zijn voor ons onaantastbare waarden, die we alleen in uitzonderlijke omstandigheden kunnen afwegen tegen grotere gevaren die de gemeenschap zouden kunnen treffen.

De sleutel: verantwoordelijkheidszin

Nieuwe ontwikkelingen zorgen voor nieuwe mogelijkheden, maar iedere menselijke ingreep in het leven gaat met verantwoordelijkheid gepaard. Als partij nemen wij deze verantwoordelijkheid op en gaan we op een gefundeerde manier te werk, op basis van wetenschappelijk onderzoek, debat, expertise en de vele verhalen van mensen. We schrijven geen blanco cheque uit aan de vooruitgang. Wanneer nieuwe ontwikkelingen ingang vinden in de samenleving, dan houden wij een oogje in het zeil: nieuwe technologische toepassingen moeten veilig zijn en voor iedereen gelijk toegankelijk. Hier kiezen we resoluut voor een sociaal en rechtvaardig standpunt en een diep respect voor het geschenk van het leven met zijn onvermijdelijke onvolkomenheden. We ontwikkelen een kindreflex, die ons in staat moet stellen in alle omstandigheden rekening te houden met de kwetsbaarheid van beginnend of jong leven.

Naast maken en creëren moeten we ook kunnen ontvangen en berusten.

De kracht van mensen

We geloven in de kracht van mensen. Zij mogen niet passief onderworpen worden aan wetenschappelijke of technologische ontwikkelingen, maar moeten bewust keuzes kunnen maken. Dat geldt ook voor wilsbekwame minderjarigen.

We geven niemand op. Ook niet diegenen die elk levensperspectief zijn verloren. We doen als samenleving ons uiterste best opdat ze hun perspectief weer terugvinden. Wie zich in de laatste levensfase bevindt, benaderen we met respect en zorg. We bestrijden taboes, stigma, vooroordelen en discriminatie in onze samenleving en staan open voor alle samenlevingsvormen: nieuw-samengestelde gezinnen, LGTBQIA+, alleenstaanden en co-housing van meerdere personen.

Als samenleving zorgen we voor elkaar, hoe verschillend we ook zijn. We zorgen voor het kwetsbare leven, hoe onvolmaakt het soms ook is, met dankbaarheid voor de onvermoede kracht en schoonheid waarmee het kan opduiken. We hebben een diep respect voor het leven: bij het begin, tijdens het verloop en op het einde. Imperfectie heeft zijn plaats in onze samenleving waarbij verbondenheid en zorg moeten primeren. Zo smeden we samen een ethisch kompas dat de richting uitwijst van een toekomst waarin deze waarden blijven bestaan.

- 56 Elk kind heeft recht op een geweldloze opvoeding. Alle vormen van fysiek, seksueel en psychologisch geweld zijn uit den boze. Het gaat erom dat een kind respectvol wordt opgevoed waarbij het zich veilig en geborgen voelt. Dit principe wordt verankerd in het Belgische Burgerlijk Wetboek.
- 57 Het belang van het kind vormt de leidraad en is een belangrijke verantwoordelijkheid voor een drager van het beroepsgeheim. Toch zijn er vele hulpverleners die handelingsverlegenheid of -onzekerheid ervaren, uit angst om het beroepsgeheim te schenden of de vertrouwensband met de cliënt te beschadigen. Daarom voeren we de kindreflex in voor alle hulpverlenende beroepen: in alle situaties wordt er consequent in de eerste plaats aan het welzijn voor het kind gedacht. Dit handelingskader bevat een zes stappenplan met informatie en tools om hulpverleners die met volwassenen werken, te helpen bij het detecteren van verontrustende gezinssituaties, het gesprek te kunnen aangaan, en de veiligheid zo snel mogelijk te herstellen. Hulpverleners krijgen versterking in het zoeken naar oplossingen voor kindermishandeling, waar nodig met inschakeling van extra hulp en melding.
- 58 Wanneer minderjarigen vandaag de dag therapie wensen, vragen vele therapeuten nog schriftelijke toestemming van de ouders. Wilsbekwame minderjarigen vanaf 12 jaar moeten hier autonoom kunnen over beslissen. Zo kunnen ze de nodige zorgen krijgen, ook zonder dat ze hun ouders hierbij moeten betrekken.
- 59 Geweld op vrouwen is een mensenrechtenschennis en moeten we op een holistische manier aangepakken, waarbij preventie, hulpverlening, politie en justitie op elkaar zijn afgestemd. De integrale aanpak van de Zorgcentra na Seksueel geweld breiden we uit naar extra lokale contactpunten. Zo bieden ze meer (psychologische) nazorg aan slachtoffers dichtbij huis.
- 60 Genetische screening die mogelijke aandoeningen opspoorde, zal in de toekomst steeds beter en uitgebreider kunnen. De keuze tussen weten en niet weten, blijft echter een fundamenteel recht. Screening mag nooit verplicht worden, bijvoorbeeld door werkgevers. Met de gegevens moeten we zorgvuldig omspringen. De privacy primeert. De gegevens mogen nooit een rol spelen bij het afsluiten van verzekeringen.
- 61 Koppels met een kinderwens die drager zijn van zieke genen, kunnen hun toevlucht zoeken tot een techniek waarbij er een in vitro-embryo tot stand komt. Bij dit embryo worden de zieke genen weg geselecteerd. Deze ingreep is enkel toegelaten voor ernstige ziekten die zich met grote waarschijnlijkheid zullen manifesteren. Er wordt een richtinggevende lijst opgesteld van ernstige aandoeningen die jaarlijks geactualiseerd wordt. Geslachtsselectie of selectie omwille van esthetische of persoonlijkheidskenmerken, kan voor ons niet.
- 62 Nieuwe technieken zoals de IVG-techniek maken ongelooflijke dingen mogelijk, zoals een kind bij halebikoppels dat genetisch verwant kan zijn aan beide ouders. Deze en andere toepassingen kunnen een uitkomst bieden in uitzonderlijke situaties, maar mogen nooit leiden tot commercialisering en het creëren van de volmaakte mens. Daartoe worden richtlijnen opgesteld door een interfederale onderzoeksinstantie die een samenwerkingsverband is van de FOD Volksgezondheid en de Fondsen voor wetenschappelijk onderzoek (FWO en FNRS); naar het voorbeeld van het Nederlandse ZonMw.
- 63 Vrouwen en mannen moeten, ongeacht de leeftijd, volledige terugbetaling krijgen voor anticonceptie, in het bijzonder voor omkeerbare langdurige anticonceptie zoals het spiraaltje.
- 64 Donorkinderen, kinderen geboren na een discrete bevalling en geadopteerden, moeten toegang krijgen tot hun afstammingsgegevens. Vanaf de leeftijd van 18 jaar kunnen ze de identiteit van hun donor of biologische ouder opvragen in een interfederaal afstammingscentrum, indien ze dit wensen. Zo willen we de rechten van het kind behartigen. Deze kinderen hebben hun situatie immers niet zelf gekozen in tegenstelling tot een donor of een adoptieouder.
- 65 Sekswerkers moeten een sociaal statuut krijgen. Sekswork bevat een heel groot gevaar op uitbuiting en aantasting van de menselijke waardigheid. Maar soms kiezen mensen bewust voor dit beroep. In plaats van deze realiteit te negeren, willen we hen voldoende bescherming bieden met een sociaal statuut. Dat laat ook meer efficiënte controle op misbruik toe.

- 66 | Wie denkt aan het levenseinde, denkt vaak meteen aan euthanasie. Wij vinden het belangrijk dat mensen over alle mogelijke vormen van levenseindebegeleiding geïnformeerd worden en dat ze tijdig hun wensen kunnen kenbaar maken. Een proces van vroegtijdige zorgplanning, waarbij mensen dit alles kunnen bespreken met hun huisarts en naasten, moeten we inschrijven in de wet op de patiëntenrechten. Het voeren van gesprekken over het levenseinde, moet een belangrijke plaats innemen in de opleiding van huisartsen.
- 67 | We maken tijdig en verder werk van vroegtijdige zorgplanning. Palliatieve zorg moet in de thuissituatie en in ouderenvoorzieningen mogelijk zijn. De vraag naar euthanasie kan door een betere en tijdige gespreksvoering en zorgplanning openlijk besproken worden, zodat de wensen van de betrokken persoon, of hij/zij dementie heeft of niet, in samenspraak met zijn naasten duidelijk geformuleerd kunnen worden.

6. Stop de vervreemding!

Je thuis voelen in je buurt is essentieel om sterk in de wereld te staan. Toch raken mensen in deze snel evoluerende samenleving steeds meer vervreemd van elkaar. Ze kennen hun burens niet of wonen op plaatsen waar amper ontmoeting mogelijk is. Ze spreken elkaars taal niet of raken vervreemd van de plek waar ze altijd leefden, omdat die zo hard veranderde. Globalisering brengt vervreemding met zich mee, maar dat hoeft niet te leiden tot een machteloos gevoel. Door het anders aan te pakken erkennen we de uitdagingen, maar dóén we er ook iets mee. En dit doen we door de dingen terug te brengen tot de menselijke schaal. We staan open voor de wereld, maar benaderen die vanuit onze eigen thuis. Zo krijgen mensen terug impact op hetgeen gebeurt.

Het begint bij de buurt

De buurt waar je woont, bepaalt vaak ook je gezondheid, je veiligheid en je gemoed. Ze is dan ook de eerste plek waar we moeten op inzetten. In je buurt moet je je thuis voelen, moet het veilig zijn, moeten er basisvoorzieningen zijn, moeten de mensen elkaar kennen en ... elkaars taal spreken. Een goede kennis van het Nederlands is cruciaal in Vlaanderen om te kunnen communiceren, om te slagen in een opleiding en in de zoektocht naar werk. Nederlands leren is een basisengagement dat we mogen verwachten van iedereen die deze taal niet spreekt en toch zijn of haar plek zoekt in onze samenleving. We integreren nieuwkomers goed en zo snel mogelijk in onze buurt. Jarenlang werd te weinig aandacht besteed aan hun onthaal en integratie. Dat heeft gezorgd voor vervreemding, bij deze mensen zelf maar ook voor hun omgeving. In de toekomst zullen we nieuwkomers beter integreren en alle initiatieven die hier werk van maken, moeten beter gecoördineerd worden. Dat lukt het best op buurtniveau. Hier leren mensen de regels en gebruiken in de buurt en vinden ze een eerste contact in een totaal onbekend buurtnetwerk. Beter buurtwerk versterkt mensen om hun plek te vinden in een geglobaliseerde wereld. De wijkagenten speelt een al even belangrijke rol. Hij of zij kent de buurt goed, is zichtbaar en toegankelijk en kan het vertrouwen krijgen van groepen die van de overheid of de politie vervreemd zijn.

Engagement werkt

Je leren engageren begint in de buurt. Willen we ons echt thuis voelen in onze buurt, dan moet die meer zijn dan de optelsom van huisnummers en bewoners die de regels respecteren. Er dienen verbindingen gelegd te worden. Een christendemocraat labelt mensen niet op wat ze zijn of waar ze vandaan komen, maar op wat ze doen en hoe ze verantwoordelijkheid opnemen in de samenleving. We zetten daarom in op geëngageerd burgerschap. Onze buurtwerkingen, verenigingen en maatschappelijke organisaties zijn daar het bewijs van. Wie vandaag niet in contact komt met het verenigingsleven, moedigen we daartoe aan. We geven de straat ook terug aan de mensen om te wandelen, te fietsen en te ontmoeten. Dat basisprincipe zal het uitgangspunt zijn in alle herinrichtingen van onze publieke ruimte. Dit is ook een uitgelezen kans om meer te doen rond verkeersveiligheid. We gaan voor Vision Zero: 0 verkeersdoden of verkeersslachtoffers met ernstige letsels tegen 2030. De lokale besturen hebben de sleutel: zij staan het dichtst bij de buurten en moeten makkelijker middelen voor herinrichting aan kunnen vragen.

Het dorp herleeft

Daarnaast geven we de buurt ook haar basisdiensten terug, zowel in het dorp als in de stad. De bakker, supermarkt, de post, het dorpscafé, het bankkantoor, openbaar vervoer en zelfs de dokter: zonder gedeelde basisvoorzieningen valt spontane ontmoeting met buurtbewoners grotendeels weg.

We maken een duidelijk toekomstperspectief voor dorpen waar de leefbaarheid aangetast is. De eigenheid van het dorp moet bewaard worden en de identiteit versterkt. Ook de keerzijde van de digitalisering zullen we aanpakken: stationsloketten die sluiten, bankkantoren en bankautomaten die verdwijnen, gemeentelijke dienstverlening die digitaal verloopt... Dat doen we met creatieve oplossingen, die technologie en nabijheid met elkaar verzoenen. Het menselijke contact moet gegarandeerd worden voor wie niet mee is met deze digitaliseringsgolf. Zo moet de persoonlijke, fysieke bancaire dienstverlening voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijven. We willen ook een einde maken aan doodse plaatsen in het centrum van de stad of het dorp. Op elk uur van de dag moet er leven zijn in de kernen. Dat kan door woon-, winkel-, handel- en vrijetijdsfuncties te mengen. Lokale besturen en private ontwikkelaars kunnen samen de beschikbare ruimte delen.

- 68 De kennis van de Nederlandse taal is dé belangrijkste opstap naar een succesvolle integratie. Het aanleren van Nederlands stopt niet na het volgen van de verplichte inburgeringscursus en het afleggen van de test. We pakken nieuwkomers vast en laten hen niet los. We begeleiden hen naar de gepaste cursussen en omgeving waar ze permanent met onze taal in contact komen. Zo versterken ze hun kennis en behouden ze die. Wie nood heeft aan extra uren Nederlands om de gewenste kennis te verwerven, moet hierop een beroep doen.
- 69 De kennis van de tweede landstaal gaat bij onze jongeren achteruit. Nochtans is het logisch dat men in België de twee landstalen beheerst. Daarom schrijven we in de Grondwet in dat vanaf het vijfde leerjaar in het lager onderwijs lessen in de tweede landstaal moeten worden gegeven. Ook immersieonderwijs kan hiertoe bijdragen.
- 70 Binnen de integratieketen krijgt het buurtniveau een belangrijke plaats. Het is in de eerste plaats een plek waar nieuwkomers opgevangen worden. We zijn voorstander van stabiele, lokale opvanginitiatieven. Het is immers de plek waar de nieuwkomer vertrouwd raakt met de buurt en de buurt vertrouwd raakt met de nieuwkomer. Om de integratie van nieuwkomers te versterken, bouwen we een systeem van vrijwillige gemeenschapsdienst uit. Dat moet nieuwkomers in de gelegenheid stellen om rechtstreeks in contact te komen met en ervaring op te doen over het functioneren van onze samenleving.
- 71 In het terugkeerbeleid streven we naar een betere samenwerking met de landen van herkomst. Daartoe moeten sterkere incentives en hefboomen worden ingezet, zowel in het visumbeleid als in het buitenlandse en handelsbeleid.
- 72 Telkens opnieuw tonen studies en onderzoeken aan dat er nog te veel discriminatie bestaat, of het nu op de arbeidsmarkt of op de woningmarkt is. Dat mogen we nooit aanvaarden. Willen we discriminatie effectief aanpakken, dan zullen we de praktijktesten moeten versterken. Dat betekent in de eerste plaats er gevolgen aan verbinden.
- 73 We willen 1.000 extra buurtregisseurs om het samenleven in onze buurten te verbeteren. Wijkwerkers, opbouwwerkers of jeugdwerkers zijn vertrouwde gezichten die mensen in de buurt helpen om hun weg te zoeken in de complexe samenleving. De Vlaamse overheid maakt budget vrij voor steden en gemeenten om deze mensen aan te werven.
- 74 We gaan voor een omslag naar een echte nabijheidspolitie en zien erop toe dat de extra investeringen die voorzien zijn bij de politie – 1.600 politieagenten per jaar – in het bijzonder ingezet worden om de nabijheidspolitie te versterken en extra wijkagenten aan te werven. We zetten sterk in op de fietsbrigades bij de politie, zodat de politie nog meer dan vandaag aanspreekbaar is en elke buurt kent en aandoet, en er geen no go-zones ontstaan.
- 75 We hebben bijzondere aandacht voor de verhouding tussen kinderen, jongeren en politie en bij uitbreiding andere veiligheids- en hulpdiensten. De specifieke situatie van kinderen en jongeren vraagt gespecialiseerde kennis en vaardigheden bij politie- en veiligheidsdiensten, zodat ze de rechten en het welzijn van kinderen op elk moment kunnen waarborgen.
- 76 We zullen nooit geweld tegen leden van de politie- of andere hulpdiensten tolereren. Ze zetten zich dag in dag uit in om onze veiligheid te garanderen en verdienen enkel respect. We hameren dan ook op een nultolerantie voor geweld tegen politie én hulpverleningsdiensten. Daarom willen we de strafmaat zoals bepaald voor daden van agressie tegen hulpverleners verstrengen, zodat die op dezelfde wijze worden bestraft als daden van agressie tegen politie. Een hervorming van het Strafwetboek kan daarvoor zorgen.
- 77 We geven de straat terug aan de mensen. Wegen zijn middelen om van A naar B te gaan, maar ook ontmoetings- en speelplekken. Daarom roepen we lokale besturen op om te voorzien in een snelheidsverlaging van 50 naar 30 kilometer per uur in de dorpskernen. We scherpen de handhaving van de verkeersregels aan en leggen de weginfrastructuur zo aan dat zachte weggebruikers beschermd worden.
- 78 Om nieuw leven in een buurt of schoolomgeving te blazen of ze te verbeteren, lanceert de Vlaamse overheid nieuwe wijk- en schoolcontracten met laagdrempelige subsidiëeringsvoorwaarden, waar lokale besturen op kunnen intekenen.

- 79 We kiezen resoluut voor gedeeld gebruik van publieke gebouwen en hun voorzieningen (speelplaatsen, parkeergelegenheid,...) zoals scholen, verenigingslokalen en andere gemeentelijke infrastructuur. Ook de gebouwen van de federale en Vlaamse overheid worden hierin betrokken. Zo benutten we deze ruimte maximaal. Voor de toegang, het beheer en het onderhoud van deze lokalen roepen we de vrijwillige functie van een buurt- of dorpsconciërge in het leven, die in nauw contact met de buurtregisseur werkt.
- 80 In dorpen en kernen waar nabije voorzieningen, diensten, winkels en openbaar vervoer (bijna) verdwenen zijn, zetten we in op multifunctionele één-haltewinkels. Een warme plaats, dicht bij huis, met ruimte voor spontane ontmoeting en een aantrekkelijk aanbod van lokale goederen en diensten. Deze buurtpunten geven kernen zo opnieuw een kloppend hart. Ze kunnen bovendien gekoppeld worden aan stations en mobipunten en bieden ook mogelijkheden voor de herbestemming van stationsgebouwen, in samenwerking met en overleg tussen de NMBS en de lokale besturen. In deze buurtpunten richten we ook een digipunt in waar inwoners gratis toegang tot het internet en digitale toestellen krijgen en waar de nodige begeleiding of hulp aanwezig is.
- 81 Bancaire dienstverlening moet maximaal nabij en toegankelijk blijven, ook voor wie niet-digitaal of niet-mobiel is. Wanneer een kantoor in de buurt ontbreekt, dienen de financiële instellingen te voorzien in bankneutrale kantoren of contactpunten.
- 82 De overheid moet haar medezeggenschap behouden of opnieuw verhogen op het vlak van de strategische infrastructuur voor energie, water, spoor, luchtvaart en telecom. Deze investeringen in strategische sectoren moeten gepaard gaan met duidelijke sociale en ecologische doelstellingen.

7. Reanimeer de democratie!

Veel mensen kijken naar de politiek met toenemende ergernis. Ze zien regeringsonderhandelingen die een eeuwigheid duren. Ze moeten verplicht gaan stemmen, maar hebben soms het gevoel dat er met die stem niets gedaan wordt. Ze zien hoe partijen in de ene regering samenwerken, maar in de andere regering oppositie voeren. Ze moeten hun stem uitbrengen voor de gemeente, provincie, voor Vlaanderen, voor België en voor Europa. Maar wie er welke bevoegdheid heeft en wie wat gedaan heeft, is zodanig ingewikkeld dat die keuze bijna onmogelijk wordt. Als de regeringen er niet in slagen de democratische legitimiteit van het systeem te herstellen, dan zitten we echt in een regimecrisis.

Versterking van parlementaire democratie en gemeenschapsgeloof

In het democratiemodel van CD&V nemen de burgers deel aan het bestuur via volks-vertegenwoordigers die zij zelf gekozen hebben. Die zijn voor het gevoerde beleid enkel en alleen verantwoording verschuldigd aan de burgers. CD&V wil de rol van de verkozen parlementen verder versterken. Maar de betrokkenheid van de bevolking is ook cruciaal, anders is er geen sprake van 'volksmacht'. Daarom is het belangrijk om het brede middenveld, en de politieke rol die het kan spelen, te herwaarderen. Het middenveld heeft de brugfunctie tussen burgers en overheid, om bij die laatste zaken en problemen aan te kaarten die bij de burgers leven. Het is nog steeds de plaats bij uitstek waar alle stemmen in de samenleving aan bod kunnen komen en waar tegenstellingen in de samenleving op een effectieve en vreedzame wijze overbrugd worden.

Het volstaat overigens niet om respect te hebben voor onze rechtsstaat en grondrechten. Elke goedwerkende democratie steunt op een gedeelde waardenbeleving. Politiek gemeenschapsgevoel en dialoog tussen gemeenschappen zijn de humus voor een goedwerkende democratie zodat iedereen blijft geloven in de kernwaarden van de democratie.

Een eerstelijnsdemocratie van burgers

Ook in de organisatie van ons bestuur zal nabijheid centraal staan. Het beleven en verdedigen van onze grondwaarden is in de eerste plaats een zaak van de dagelijkse praktijk van burgers, ondernemingen en middenveld. In ons democratiemodel staat het zelfbestuur van de gemeenschappen voorop. Het subsidiariteitsbeginsel is daarbij ons principiële uitgangspunt: we besturen zo dicht mogelijk bij de burger. De overheid mag niet voor alles zelf willen instaan en treedt niet op waar de gemeenschappen zelf initiatief nemen. En waar lokale besturen het heft in handen kunnen nemen moeten zij de eerste viool spelen. Zo evolueren we naar een echte eerstelijnsdemocratie.

Een eenvoudiger staatstructuur

Spreeken over de democratie is in België ook spreken over een nieuwe staatshervorming. Na zes staatshervormingen wil CD&V een duurzame en stabiele toekomst voor ons land. Zodat we op het moment dat België haar 200ste verjaardag viert, eindelijk stabiliteit hebben voor ons land. We maken daarbij werk van een eenvoudigere staatsstructuur die makkelijker herkenbaar is voor de burger. Daarvoor baseren we ons op goede voorbeelden uit het buitenland. Het Zwitserse model is onze belangrijkste inspiratie. Zo vertrekken we van positieve samenwerking in plaats van conflict. Door ons niet de vraag te stellen wat er nog meer apart kan, maar te vertrekken van wat we nog samen willen doen. Daarnaast willen we een mechanisme dat de bevolking beschermt tegen eindeloze regeringsvormingen.

We willen de kwaadheid van de burger oplossen door een einde te maken aan de onduidelijkheid, de traagheid en de ingewikkeldheid van het huidige systeem. Er moet duidelijkheid zijn over de toekomst van het land en wie waarvoor verantwoordelijk is. Duidelijkheid over wat een stem betekent. Duidelijke termijnen hoe lang een regeringsvorming mag duren. En veel meer respect en eerlijkheid in het politieke debat.

- 83 Om de band tussen burgers en volksvertegenwoordigers zo hecht mogelijk te houden, gaan we naar kleinere kieskringen. Zo hebben we echt volksvertegenwoordigers die hun kiezers herkenbaar vertegenwoordigen.
- 84 We gaan voor een afschaffing van de opvolgerslijsten en van de overdracht van de lijststem, om de kiezers meer zelf de vervanging van hun vertegenwoordigers te laten bepalen en hun voorkeur niet ondergeschikt te maken aan de lijstsamenstelling door de partijen. De lijststem zelf mag wel blijven bestaan, om kiezers toe te laten een ideologische partijstem uit te brengen of de lijstvolgorde als dusdanig goed te keuren, maar zonder de lijststemmen nog te verdelen over de kandidaten overeenkomstig de lijstvolgorde.
- 85 We versterken de rol van de verkozen parlementen in het stelsel van de scheiding der machten, door het parlementaire werk te focussen op haar hoofdtaken: het uitzetten van de grote lijnen van het beleid in algemene wetgeving en de controle op de uitvoerende macht. Daarom moeten er een stevigere beleidsondersteuning van de parlementaire fracties komen en gewijzigde procedures voor de werking van de parlementen. Op die manier zullen ze een groter aandeel in de algemene wetgeving krijgen en een meer efficiënte controle op de uitvoerende macht kunnen verzekeren.
- 86 We versterken de participatie van burgers aan onze democratie via het aanmoedigen van burgerbegrotingen, het uitbreiden van het e-petitierecht en van de gelegenheid om te reageren op bepaalde wetgevende voorstellen.
- 87 We gaan voor een sterkere verankering van kernwaarden en waarden van nationale identiteit uit de Belgische Grondwet in de internationale rechtsorde, zoals vrijheid van religie en levensbeschouwing, vrijheid van vereniging en vrijheid van onderwijs. Het Grondwettelijk Hof wordt een volwaardig Mensenrechtenhof met juridisch geschoolde rechters, dat samen met het parlement sterker moet bewaken dat bij de overdracht van nationale bevoegdheden aan internationale en supranationale instellingen geen afbreuk wordt gedaan aan onze grondwettelijke waarden van nationale identiteit en kernwaarden.
- 88 Deze kernwaarden blijven ook verankerd in onze Grondwet, die enkel kan worden gewijzigd na tussentijdse verkiezingen en met een versterkte meerderheid. Voor de herziening van grondwetsbepalingen die betrekking hebben op de bevoegdheidsverdeling tussen de federale staat en de deelstaten, wordt een eenfasige procedure ingevoerd zodat deze voortaan in één en dezelfde beleidsperiode kunnen worden gewijzigd zonder tussentijdse verkiezingen, maar na een verplichte dubbele lezing binnen dezelfde beleidsperiode.
- 89 We keren de logica van voorgaande staatsvormingen om. We kiezen niet langer wat we apart willen doen, maar heel bewust wat we wél nog samen willen doen. In onderlinge dialoog leggen Vlamingen en Franstaligen op duurzame en positieve wijze vast wat ze gemeenschappelijk willen doen en hoe ze die gemeenschappelijke bevoegdheden op duurzame wijze financieren. De federale overheid wordt zo bevoegd voor de aangelegenheden die de Grondwet en de bijzondere wet haar uitdrukkelijk toekennen. Alle aangelegenheden die niet aan de federale overheid worden toegewezen, komen zoals in Zwitserland toe aan de deelstaten. Die manier van werken is constructiever en positiever omdat ze ons verplicht om na te denken over wat we samen willen doen eerder dan over wat we afzonderlijk willen doen.
- 90 Naar analogie met Zwitserland, informeren de federale overheid en de deelstaten elkaar op voorhand over de regelgevende initiatieven die zij willen nemen. Om blokkering tegen te gaan en om meer soepele oplossingen mogelijk te maken, moeten de federale overheid en de deelstaten bevoegdheden kunnen overdragen bij samenwerkingsakkoord.
- 91 De Senaat wordt vervangen door een Grondwettelijke Kamer. Deze is 50/50 is samengesteld uit parlementsleden van de Kamer en de deelstatelijke assemblees. De Grondwettelijke Kamer is als enige bevoegd voor de Grondwet, de bijzondere wetten, de benoeming van magistraten van het Grondwettelijk Hof, van de Raad van State en van de afgevaardigden van de Hoge Raad voor de Justitie. Er wordt gestemd met een versterkte meerderheid.

92

We pakken de ellenlange federale regeringsonderhandelingen aan door een deblokkeringsmechanisme in te voeren dat in werking treedt korte tijd na de verkiezingen. Indien de partijen er binnen een redelijke termijn niet in geslaagd zijn een regering te vormen, wordt een afspiegelingsregering gevormd van de twee taalgemeenschappen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Als er ook op die manier na zes maanden geen regering kan worden gevormd, worden er automatisch opnieuw verkiezingen uitgeschreven.

93

We organiseren niet-gelijktijdige verkiezingen voor het Vlaams Parlement en de Kamer van volksvertegenwoordigers, zodat burgers het Vlaamse en federale beleid afzonderlijk kunnen beoordelen. Wie zich kandidaat stelt voor het Vlaamse beleidsniveau moet in geval van verkiezing ook daadwerkelijk dat mandaat op het Vlaamse niveau opnemen. Ook het omgekeerde geldt: wie verkozen is in de Kamer van volksvertegenwoordigers kan gedurende die beleidsperiode niet verkozen worden op het Vlaamse beleidsniveau.

8. Maak ecologie terug sexy!

De klimaatcrisis is een crisis van de mensheid. Spijtig genoeg is hij er ook een geworden voor mensen die geld hebben om te handelen. Dat willen we omkeren. We pleiten voor een integrale ecologie. Dat is een ecologie die ook sociaal is en mensen niet in hun portemonnee pakt maar van duurzaamheid de normaalste zaak van de wereld maakt. En dat er bovenal voor zorgt dat mensen niet ziek worden van hun vervuilde omgeving, maar integendeel juist rust en gezondheid vinden door het respectvol samenleven met de natuur en de planeet. 'Rentmeesterschap' is een van de stichtende principes van CD&V en betekent dat we het onze plicht vinden om onze gemeenschappelijke thuis in een goede staat over te dragen aan de volgende generaties. Dat verhaal willen we sexy brengen, want de wortel werkt beter dan de stok.

Een gezond groen beleid

We leven in ons eigen vuil: we creëren zelf aan de lopende band afval, ongezonde lucht en vervuilde grond. Dat maakt ons ziek, zowel fysiek als mentaal. Dit moeten we radicaal omkeren. Een grote boosdoener is de verbranding van fossiele brandstoffen. Die willen we zo snel mogelijk stoppen om verdere schade te voorkomen. Daarnaast is het belangrijk om te blijven investeren in manieren om ons tegen nu al onvermijdelijke klimaatverandering te beschermen. En ten slotte heeft elke mens recht op voldoende natuur en open ruimte. Als christendemocraten willen we gaan voor een gezond groen beleid waarin de mens centraal staat. Daarbij beseffen we dat niet iedereen dezelfde mogelijkheden heeft om evenveel bij te dragen en dat we oog moeten hebben voor de betaalbaarheid van maatregelen, dat wijst de recente energiecrisis nog maar een uit. Maar iedereen kan wel zijn deel doen. Het zijn niet voor niks de meest kwetsbare mensen die het effect op hun gezondheid het eerst zullen voelen.

De vervuiler betaalt

Een sterke economie en ecologische duurzaamheid kunnen perfect hand in hand gaan. De verspillingen bij productie, verpakking of transport moeten we doorrekenen. De overheid speelt daarbij een cruciale rol als spelverdeler, bijvoorbeeld met een fiscaal beleid dat start van het principe dat 'de vervuiler betaalt'. Dat zal in het voordeel zijn van meer lokale producten en diensten, die minder verspillen en zorgen voor eerlijkere winstmarges en besparingen op grootschalig transport.

De boeren als partner

Vandaag wordt de boer met de vinger gewezen als grote boosdoener in de aanpak van het klimaatprobleem, terwijl hij net een cruciale hulp zal zijn voor een gezond groen beleid. Niet alleen zorgen deze mensen ervoor dat we elke dag gezond en vers eten op ons bord hebben, dat niet uit containerschepen komt maar vers uit de buurt. Ook zijn zij de eersten hier die de gevolgen zullen dragen van klimaatverandering, door droogte en wateroverlast. CD&V is de enige partij die de boeren niet met de vinger wijst maar juist een speciale lans breekt voor onze landbouwsector als partner in duurzaamheid. Onze boeren hebben een groot potentieel om de klimaatuitdaging aan te pakken. Laten we duurzame en diverse landbouw in Vlaanderen dan ook ondersteunen en werken aan een landbouw met lage milieu-impact.

Iedereen aan de slag

Bedrijven, financiële instellingen en overheden zullen hun werking drastisch moeten verduurzamen. Zelf zullen we onze gewoontes in vraag moeten stellen. Waarom kopen we niet wat vaker bij de lokale handelaar? Moeten we nog wel elke dag vlees eten? Kunnen we de wagen niet wat vaker laten staan? Ook onze overheden dragen verantwoordelijkheid, op elk bestuursniveau. De VN-klimaatconferenties zetten internationaal de lijnen uit, Europa verfijnt de doelstellingen, individuele lidstaten bepalen het maatregelenpakket en de lokale besturen zetten in samenwerking met bedrijven, verenigingen en individuele burgers concrete projecten op.

Klimaatvriendelijke buurten

Nabijheid zal de sleutel zijn voor een breed gedragen klimaatbeleid. We moeten aan de slag met onze buurten, door ruimtelijke verrommeling tegen te gaan en ze klimaatvriendelijk te maken. Op die manier kunnen we onszelf beschermen tegen de ergste gevolgen van klimaatverandering, en voegen we ook extra groen en biodiversiteit toe aan onze leefomgeving. We geven de ruimte aan kleine stukken natuur, zoals pocket parks, tiny forests en groendaken, die behoorlijk wat biodiversiteit bevatten en helpen de temperaturen in de zomer lager te houden en voor afkoeling te zorgen. Ze zijn goed voor ons welzijn, de biodiversiteit en onze waterhuishouding.

- 94 | Zwerfvuil en sluikestorten zijn onaanvaardbaar. Daarom verhogen we de pakkans en de boetes. Producenten brengen vanaf nu enkel nog verpakkingsmateriaal op de markt dat herbruikbaar, recycleerbaar of afbreekbaar is. Statiegeld op plastic flessen en blik wordt ingevoerd.
- 95 | Pakjes mogen niet meer gratis teruggestuurd worden. De lichte bestelwagens waarmee online aankopen worden geleverd, veroorzaken immers mee files, verkeersongevallen, luchtvervuiling, en geluidsoverlast. We willen dat de volledige maatschappelijke kosten hiervan worden aangerekend. De invoering van een slimme kilometerheffing die de maatschappelijke kosten doorrekent voor bestelwagens kan hierbij helpen.
- 96 | Om op Europees niveau tegen 2050 geen broeikasgassen meer uit te stoten, sluiten we geen enkele duurzame technologie uit. We blijven daarom onderzoek naar nieuwe generaties nucleaire technologie uitvoeren. Innovatieve, veilige, flexibele en kernafval-vrije kerncentrales kunnen in 2050 een element zijn in de energiemix. Om de bouw van deze centrales in België mogelijk te maken, willen we dat de wet op de kernuitstap wordt aangepast.
- 97 | Vluchten goedkoper dan een treinticket Hasselt-Oostende zijn een economische en ecologische aberratie. We pleiten daarom voor een rechtvaardige belasting van het vliegverkeer met onder andere een kerosinetaks en een btw-heffing op vliegtickets. De extra middelen gebruiken we om te investeren in de uitbouw van snelle spoorlijnen op de hoofdassen in België en op de verbindingen met de buurlanden. We zetten in op een netwerk van hogesnelheidstreinen en nachttreinen om Europese hoofdsteden op het Europese vasteland te verbinden. De (nacht)trein wordt dan de logische keuze voor (internationale) verplaatsingen korter dan 1000 km. Daarnaast pleiten we voor een Europees verbod op korte afstandsvluchten.
- 98 | We willen energiezuinige verbouwingen voor iedereen haalbaar maken. Een formule van voorfinanciering door bijvoorbeeld energieleveranciers, gekoppeld aan verregaande ontzorging, kan een deel van de oplossing zijn. We doen dit door de maximale afbetalingsperiode van de lening beter af te stemmen op de reële terugverdientijd van de energetische ingreep. De lening kan dan gespreid worden terugbetaald met de besparing op de energiefactuur. Nadat de lening is terugbetaald, daalt de energiefactuur structureel.
- 99 | Lokale besturen zijn belangrijk om mee draagvlak voor hernieuwbare energie te creëren bij de bevolking. Ze moeten daarom mee kunnen genieten van de (economische) baten van dergelijke projecten op hun grondgebied. Hoe meer hernieuwbare energie wordt opgewekt in een gemeente, hoe meer middelen vanuit de Vlaamse Overheid de gemeente zal ontvangen.
- 100 | De maatschappelijke verwachtingen op vlak van milieu en klimaat worden steeds strenger en zijn een gigantische uitdaging voor de land- en tuinbouwsector en bij uitbreiding de gehele voedingsketen. Voor ons heeft een duurzame en diverse landbouw met lage milieu-impact, ongeacht de grootte of het verdienmodel van het bedrijf, een plaats in Vlaanderen. Om de internationale topospositie van onze landbouwsector, gekenmerkt door een lage milieudruk, te versterken moeten we ook hoogtechnologische en innovatieve landbouw durven omarmen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de productie van kweekvlees, insecten en algen. Ook digitalisering, zoals bijvoorbeeld het gebruik van drones in de landbouw, zal leiden tot een beter management van meststoffen en watergebruik voor het opvolgen van de groei van gewassen.
- 101 | De verschillende maatschappelijke rollen die de landbouwsector op zich neemt, worden vaak nog niet voldoende erkend, noch correct vergoed. Extra maatschappelijke verwachtingen inzake milieubehoud zorgen voor heel wat extra kosten voor de landbouwer. We introduceren daarom nieuwe verdienmodellen (bv. carbon farming, waterberging, herstelboerderijen...) met mechanismen waarmee land- en tuinbouwers financieel beloond worden.
- 102 | We gaan voor een eengemaakt distributienettarief in heel Vlaanderen, want het is onrechtvaardig dat je voor hetzelfde elektriciteitsverbruik soms tot €150 per jaar meer aan distributiekosten moet betalen dan een buurtgenoot enkele straten verder, omdat die toevallig een andere distributienetbeheerder heeft.

- 103 Met een bouwshift verweven we woon-, werk-, winkel-, ontspanningsfuncties in de kernen. We zeggen stop tegen de ontwikkeling van nieuwe locaties voor baanwinkels en handelskilometers. Voor slecht gelegen bestaande baanwinkels voorzien we een uitdoofscenario. Zo gaan we de gevolgen tegen van lintbebouwing en ruimtelijke verrommeling, die zorgen voor een verlies aan open ruimte en leiden tot een gebrekkige efficiëntie in de organisatie van onze mobiliteit en aanleg van nutsvoorzieningen.
- 104 We gaan voor 15-minutensteden en 30-minutendorpen. Dat wil zeggen dat binnen stadkernen alle essentiële voorzieningen op 15 minuten fiets- of wandelafstand liggen. Tussen kernen mag de verplaatsingstijd met het openbaar vervoer maximaal 30 minuten bedragen. Vandaag is het nog zo dat zowel binnen steden als tussen dorpskernen de verplaatsingstijd met het openbaar vervoer vaak te lang is. Daarom kiezen mensen nog te vaak voor de wagen, ook al zijn er alternatieven.
- 105 Reizigers moeten hun fiets gratis kunnen meenemen op de trein. Elke trein moet uitgerust zijn met een wagon speciaal voorzien op fietsen. Nieuwe bussen moeten zo worden ingericht dat steps en plooi-fietsen altijd comfortabel mee kunnen. Op die manier maken we van combimobiliteit een realiteit.
- 106 We introduceren goedkopere tickets op het openbaar vervoer in de daluren en het weekend. Op die manier worden passagiersstromen beter gespreid in de tijd en wordt reizen met trein, tram of bus aangenamer en goedkoper. Momenteel is de totale hoeveelheid ritten en voertuigen van de NMBS en De Lijn immers noodgedwongen afgestemd op de passagierspieken tijdens de spitsuren. Dat brengt een gigantische kost met zich mee en resulteert in soms bijna lege treinen, trams en bussen in de daluren. Ook het koppelen van abonnementen op het openbaar vervoer aan parkeergelegenheid moedigt het gebruik van openbaar vervoer aan.
- 107 We creëren nieuwe open ruimte. Daarom moeten de overheden doelgericht woning kunnen opkopen. (bv bij verkoop of bij erfenis). Het betreft te slopen woningen die afgelegen zijn of in lintbebouwing staan.
- 108 We verplichten projectontwikkelaars bij de bouw van nieuwe (woon-)projecten om een minimale oppervlakte voor fauna, flora en water te voorzien. We noemen dit de groenblauwnorm. Zo maken we onze buurten weerbaarder tegen extreme neerslag, hittegolven en langdurige droogteperiodes. We geven als overheid het goede voorbeeld. Ook voor projecten van de lokale besturen en hogere overheden wordt dit opgelegd.
- 109 In de strijd tegen klimaatverandering is de omslag naar een circulaire economie een pure noodzaak. Als overheid hebben we met het eigen aankoopbeleid een belangrijke hefboom in handen om onze economie meer circulair te maken. Overheden moeten daarom circulariteit verplicht meenemen in de lastenboeken voor overheidsaanbestedingen en -aankopen.
- 110 Met de nutriscore voor voedingsproducten is het voor de consument een stuk eenvoudiger geworden om te zien welke producten gezond zijn en welke niet. We willen een gelijkaardig systeem invoeren, namelijk een duurzaamheidsscore, voor bv. kleding en andere producten. Zo kan de consument een beeld krijgen van zowel de ecologische als de sociale impact van deze producten en meer bewust een duurzame aankoopkeuze maken. Dit dwingt ook producenten om dit beter in kaart te brengen.
- 111 De integratie van elektrisch autodelen moet verplicht worden opgenomen in de voorwaarden van de omgevingsvergunning voor grote woningbouwprojecten. Een gedeelde wagen vervangt al snel 5 tot 10 privéwagens. Zo vermindert ook het beslag op het openbaar domein.

9. Gebruik de technologie, maar laat je niet gebruiken!

De mogelijkheden die technologie ons geeft, zijn ongelooflijk. We kunnen haar nog veel verder gebruiken voor een betere wereld en in ons dagelijks leven. Toch moeten we ook voorzichtig zijn. Technologie is onze 'derde arm', en zo moeten we haar ook gebruiken: als een verlengstuk, geen vervangstuk van de mens. Een duidelijk ethisch kader is dus nodig. Mensen zijn geen data en mogen ook niet zo gebruikt worden door mastodonten die onze privacy schenden. Ook zullen we nooit toestaan dat mensen, of onze lichamen, gecommmercialiseerd worden.

Een nieuw sociaal contract

De impact van digitalisering op de samenleving is enorm. Het hele proces zet de traditionele relatie tussen mensen en hun overheid onder druk. Om te vermijden dat mensen uit de boot vallen of vervreemden van het publieke domein, is een nieuw sociaal contract tussen burgers, bedrijven en overheid nodig: een sociaal contract voor digitale tijden, op basis van onze ethische principes en geschreven door burgers, verenigingen en experts. We strijden voor een inclusieve digitale revolutie en focussen op de digitale weerbaarheid van iedereen. Dat doen we door voldoende middelen, onderwijs en sensibilisering op lokaal niveau te voorzien. Daarbij zullen nabijheid en toegankelijkheid cruciaal zijn, om ook de kwetsbare groepen te bereiken en hun een ondersteuning op maat te kunnen aanbieden. Zo stomen we iedereen klaar voor de toekomstige digitale samenleving. We laten niemand achter.

Een aangepast wettelijk kader

Sociale media en nieuwe technologieën hebben een intense impact op onze menselijke relaties, onze kijk op de wereld en ons welzijn. Algoritmes van platformen beïnvloeden ons zonder dat we het beseffen. Ons antwoord hierop moet altijd vertrekken vanuit de bescherming van de fundamentele rechten van de mens. Daarbij hebben we nood aan een duidelijk wettelijk kader, dat de digitalisering en technologie in goede banen leidt en de privacy van de burgers beschermt, niet in het minst van onze kinderen. We willen hier het principe van asymmetrische wetgeving hanteren: de strengheid van de wetten koppelen we aan de risico's. Zo vermijden we administratieve overlast voor kleine startups en platformen. Dit kader moet ook rekening houden met fiscale rechtvaardigheid. Wie winst maakt, moet eerlijke belastingen betalen. Dat geldt evenzeer voor technologiebedrijven. In deze regulering moet ook de mens centraal staan. De wetgeving mag zich niet beperken tot administratieve certificatie en controle, maar moet afdwingbare rechten verlenen aan burgers. "Power to the people".

Een duidelijk en efficiënt technologiebeleid

Het technologiebeleid van de overheid mag niet alleen een respons zijn op de huidige technologische veranderingen, maar moet ook een antwoord bieden aan toekomstige evoluties. Daarom moeten we duidelijke doelen formuleren en die transparant naar de burger communiceren.

De overheid moet haar eigen digitale omschakeling op een effectieve en kostenefficiënte manier laten gebeuren met hulp van de nodige digitale expertise.

- 112 | Toegang tot internet is een basisrecht. We moeten toegankelijke voorwaarden voorzien voor een basispakket aan mobiel internet zodat elke mens kan deelnemen aan de digitale samenleving.
- 113 | Sociale mediabedrijven zijn niet langer louter technologiebedrijven en oefenen een enorme impact uit op de democratie. Met hun verregaande invloed zijn sociale mediabedrijven verplicht hun maatschappelijke verantwoordelijkheid boven commerciële doeleinden te plaatsen, en dus ook verantwoordelijkheid op te nemen voor de content die ze verspreiden. Als zij deze zelf niet opnemen, dringt een wettelijk kader zich op. Platformen moeten een eigen effectief controlemechanisme hebben op haatspraak, racistische uitlatingen en doelbewuste verspreiding van desinformatie. Daarnaast krijgen organisaties op basis van de Digital Services Act de mogelijkheid om illegale content op sociale media aan te geven zodat de platformdiensten deze versneld kunnen behandelen. Het is belangrijk dat organisaties gestimuleerd worden deze status van ‘betrouwbare flagger’ te bekomen en ermee aan de slag te gaan. Tot slot moeten platformen een toegankelijke procedure voorzien waardoor gebruikers illegale content kunnen aangeven in het land waar ze hun diensten aanbieden zodat deze content binnen redelijke tijd verwijderd wordt.
- 114 | In navolging van succesvolle initiatieven in de VS en het VK kan de overheid ‘Digital fellows’ aanstellen voor een afgebakende periode. Zij krijgen de kans om duidelijke gedefinieerde digitale opdrachten op een innovatieve manier aan te pakken, zoals de digitalisering van overheidsprocessen of de introductie van nieuwe technologieën binnen de overheid.
- 115 | De overheid zet continu nieuwe stappen in het proces van digitalisering van haar werking. Data en informatie van burgers zijn essentieel in dit proces. Daarom heeft elke burger het recht om te zien welke persoonlijke informatie van hem/haar beschikbaar is via een toegankelijk portaal. De overheid gaat verantwoordelijk om met persoonsgegevens en is transparant over het gebruik van data.
- 116 | In deze tijden van snelle technologische verandering moet menswaardigheid het ijkpunt blijven. Technologieën die erop gericht zijn mensen te categoriseren volgens leeftijd, geslacht, geaardheid, etnische origine of politieke oriëntering hebben geen plaats in onze samenleving.
- 117 | We werken een toegankelijke en permanent uitgewerkte digitale roadmap uit, die in samenwerking met de academische wereld wordt opgesteld. Deze roadmap zet duidelijke doelen over de digitalisering van de samenleving voorop. Elke burger moet deze op een toegankelijke manier kunnen raadplegen via een digitaal portaal.
- 118 | Elke gemeente moet investeren in lokale digitale kampioenen die digibeten gratis meenemen in de digitale evolutie op lokaal niveau. Via opleiding en publieke middelen ondersteunen we deze digitale beweging van onderuit en op maat van de lokale noden.
- 119 | Onze kinderen komen alsmear jonger in contact met de digitale wereld en moeten hier veilig, kritisch en mediawijs kunnen in bewegen. Aanbieders van onlinediensten mogen geen technieken inzetten die kinderen onbewust psychologisch beïnvloeden met als doel het spenderen van geld, het delen van persoonlijke gegevens of het spenderen van meer tijd. Een controleorgaan op algoritmes van sociale media moet nagaan wat de impact is van beeldvorming die op sociale media wordt voorgespiegeld op het mentaal welzijn van kinderen en jongeren.
- 120 | Betalingen in digitale informatiediensten, inclusief games, moeten met leeftijdsverificatie en ouderlijke toestemming gebeuren. ‘Lootboxes’ waarbij kinderen geen inzicht hebben in wat ze kopen, moeten zonder uitzondering onder de gokwetgeving vallen en zijn bijgevolg illegaal voor minderjarigen.
- 121 | Vlaanderen moet als kennisregio zo snel mogelijk inspelen op de introductie van ontluikende technologieën bv. AI, Fintech, Blockchain. Door het openstellen van “sandboxes” stelt de overheid proefdata beschikbaar waarmee bedrijven kunnen experimenteren binnen een veilige omgeving.
- 122 | Er moeten gespecialiseerde gerechtelijke kamers komen die digitale misdrijven met voorrang behandelen en snelrecht spreken. Bijkomend zorgen we voor de versterking en training van de digitale teams van de politie om zo het gevoel van straffeloosheid ten aanzien van digitale misdrijven tegen te gaan.

- 123 We investeren in het gebruik van technologie en innovatie in het verkeer. We zetten in op meer technologisch-wetenschappelijk onderzoek naar verbeteringen van de verkeersveiligheid voor zwakke weggebruikers zoals voetgangers en fietsers. Als concreet voorbeeld denken we aan het gebruik van vernieuwende materialen (kunststof, rubber) om de inbedding van tramsporen veiliger te maken voor overrijdende fietsers. Daarnaast willen we met dynamische snelheidsborden en handhaving onze verkeersstromen beter reguleren, bijvoorbeeld om files en filegolven te laten oplossen door het stroomopwaarts aanpassen van de maximumsnelheid.
- 124 Digitale disconnectie is nodig omdat we vaak 24 op 24 en 7 op 7 geconnecteerd zijn. Dat zorgt ervoor dat de scheiding tussen werk, gezin en vrije tijd vervaagt. Dat biedt mooie kansen op flexibiliteit aan de ene kant, maar mogelijke keerzijdes zijn stress en het gevoel permanent beschikbaar te moeten zijn. Technologische vooruitgang zorgt ervoor dat thuiswerk voor veel meer mensen en in veel meer functies haalbaar is. De sociale partners moeten het recht op disconnectie vorm geven zodat dit tot op bedrijfsniveau wordt geïmplementeerd. Daarbij zijn we geen voorstander van een plicht tot disconnectie.

10. Europa, versterk ons in de wereld!

De wereld is een open plek geworden. Dat houdt kansen in maar ook gevaren. We willen vooruit, maar willen niet opgeslokt worden door globale spelers die geen plaats meer geven aan wat wij koesteren en belangrijk vinden. We willen beschermd worden, maar ook impact hebben. Om dat te doen, hebben we tussenniveaus nodig waar we ons goed voelen. Die ook onze 'way of life' beschermen en uitdragen. Het tussenniveau bij uitstek dat daarvoor kan zorgen, is de EU.

Naar nog meer Europese samenwerking en integratie

We staan voor grote uitdagingen. Klimaatverandering, het behoud van ons milieu, onze gezondheid, de economische competitiviteit van onze bedrijven, onze (cyber)veiligheid, migratie, defensie en geopolitieke strategie zijn grensoverschrijdende problemen waarop nationale antwoorden niet langer volstaan. De aanpak van deze uitdagingen moet dan ook in de komende decennia de richting van onze verdere Europese integratie en samenwerking bepalen. We moeten daar voluit voor gaan, om zelf van de voordelen te kunnen genieten, maar ook om de wereld een betere plaats te maken voor de toekomstige generaties. We willen een sterk, efficiënt en slagkrachtig Europa dat in de wereldeconomie en -politiek opkomt voor onze strategische belangen en westerse waarden, en dat als één stem kan optreden naar de buitenwereld toe, zeker op vlak van buitenlandbeleid, migratie en defensie. Een Europa ook dat onze bedrijven en mensen helpt, dat in de wereld een voortrekker is op vlak van klimaat en sociale verworvenheden.

Een Europese identiteit die de lokale verschillen respecteert

Voor ons, christendemocraten, is de Europese Unie naast een slagkrachtig project ook en vooral een project van waarden. Daarom hameren we op de uniformiteit en de absolute onaantastbaarheid van de rechtstaat en respect voor mensenrechten in heel de Unie.

Een sterk Europa heeft een trotse eigen identiteit, en veilige grenzen op basis van onze Europese waarden. Maar Europa moet ook democratisch zijn, en de eigenheid en lokale cultuur van zijn lidstaten respecteren. Het moet aandacht hebben voor de mensen die ontwricht zijn door de globalisering - misschien zelfs door Europese eisen - en die zekerheid willen in het herkenbare lokale dat aansluit bij hun tradities. Binnenin de EU moet er dus plaats zijn voor pluriformiteit. Want als de EU zich ook gaat bemoeien met het uitwissen van de verscheidenheid van de lidstaten of hun regio's, of van hun sterke lokale gebruiken, kan dat impact hebben op het draagvlak van het project. Zowel burgers als nationale overheden moeten Europa als partner en als sleutel tot de toekomst zien, niet als boeman.

Een rechtvaardig en sociaal project

Om al deze uitdagingen om te buigen in kansen, moet de EU verder werken aan haar eigen institutionele architectuur en beslissingsprocedures. We moeten durven kiezen voor meer en een beter Europa, dat veiligheid biedt en werkt aan de welvaart van al haar burgers. De Europese interne markt moet er zijn voor de mensen, voor kleine bedrijven en voor consumenten. Onze interne markt creëert welvaart, maar herverdeelt ze voorlopig nog te weinig. Europeanen willen dan ook een socialer Europa. Het is belangrijk dat we het draagvlak bij de burger voor Europa niet verliezen. Daarom moet er politieke actie komen, die onze rijkdom eerlijker herverdeelt. De Europese Sociale Pijler is hierbij onze leidraad. Ook de verder toenemende digitalisering zorgt voor uitdagingen én opportuniteiten. De EU moet ook in die evolutie altijd de mens centraal stellen. Wij willen digitale technologieën ten dienste van de mens, en niet andersom.

- 125 | We zorgen voor de productie en voorraad van strategische grondstoffen, geneesmiddelen en hulpmiddelen in de EU en in eigen land. Om grensoverschrijdende gezondheids crisissen zoals COVID-19 zo doeltreffend mogelijk te bestrijden, gaan we naar een ééngemaakte Europese crisisrespons.
- 126 | Tegelijk gaan we voor een gecoördineerde aanpak bij de beoordeling en prijsstelling van geneesmiddelen, waarbij we via Europese gezamenlijke aankoop medicijnen goedkoper maken voor alle Europeanen.
- 127 | Een eengemaakte markt en een monetaire unie kunnen niet blijven functioneren zonder convergentie van het sociaal beleid. We geven onze uitdrukkelijk steun voor een Europees minimumloon in functie van het nationale mediaaninkomen van de lidstaat.
- 128 | We streven naar de verdere uitdieping van de Europese digitale eengemaakte markt, gebaseerd op een transparant, open, eerlijk en mensgericht systeem. We geven maximale vrijheid waar dat kan, maar hebben strikte regels mét tanden waar nodig. Techreuzen of platformen die de sleutels tot het internet op zak hebben, worden verplicht om de markt open en eerlijk te houden met behoud van sociale rechten. De digitale markt staat volledig ten dienste van de mens als consument en werknemer. We pleiten voor een werknemersstatuut voor medewerkers van platformbedrijven zoals maaltijdleveringen.
- 129 | We gaan voor een gifvrij Europa tegen 2050. We willen resoluut naar nulvervuiling (door giftige stoffen) in lucht, water en bodem tegen 2050. Er komt een verbod op niet-essentieel gebruik van schadelijke stoffen en we bannen schadelijke hormoonverstoorders. Alle import aan Europese grenzen moet worden gecontroleerd op gevaarlijke stoffen. Vrijhandel mag geen vrijgeleide zijn voor schadelijke import vanuit het buitenland. Tegelijk controleren we aan de grenzen op vervuilende producten, zodat de strengere klimaatregels in de EU niet ondermijnd worden door import van vervuilende productie buiten de EU.
- 130 | Klimaatneutraliteit moet ons streefdoel zijn, waarbij alle sectoren bijdragen aan de vooropgestelde CO2-reductie. De maritieme- en luchtvaartsector moeten op gelijke manier worden behandeld als de andere transportsectoren over gans de Unie. Deze regel geldt voor alle vliegtuigen en schepen die aanmeren of landen in Europa.
- 131 | Voedsel en landbouwproducten waarbij in de EU verboden producten en/of productiemethodes werden gebruikt, moeten een importverbod krijgen. Alle producten die wij invoeren moeten aan dezelfde voorwaarden en standaarden voldoen die wij aan onze eigen landbouwers en producenten opleggen. Europa moet onze (jonge) landbouwers ondersteunen door het creëren van een gelijk speelveld, en wereldwijd duurzaam geproduceerde voeding promoten in de strijd tegen klimaatverandering.
- 132 | Vrijhandel is een bron van welvaart en jobcreatie, maar ons vrijhandelsbeleid moet bijgestuurd worden met het oog op zowel onze strategische belangen als op het nodige respect voor onze fundamentele waarden en mensenrechten. In het bijzonder streven we naar meer onafhankelijkheid en investeren we meer in relaties met betrouwbare partners. Voor haar energievoorziening moet de EU streven naar zowel klimaatneutraliteit als energie-onafhankelijkheid. Daarom gaan we voor een verhoogde productie van groene Europese energie en onafhankelijkheid van import van fossiele brandstoffen.
- 133 | Om onze veiligheid te garanderen is een intensere Europese samenwerking nodig. Dat kan door het oprichten van een Europees leger. Hiermee bevestigen en onderstrepen we dat Europa sterker moet staan binnen de NAVO. Door een Europese defensie worden de middelen efficiënter ingezet en versterkt, met als doelstelling de verhoging van de militaire capaciteit en geloofwaardigheid in de wereld.
- 134 | We benadrukken het belang van de rechtstaat en het respect voor mensenrechten, waaronder de LGBTQIA+ rechten. Daarom eisen we dat elke lidstaat deze respecteert als voorwaarde voor het verkrijgen van Europese subsidies.

- 135 Op het vlak van migratie zullen we het altijd opnemen voor wie op de vlucht is voor haar of zijn leven. Maar de zorg en opvang van vluchtelingen moet gelijk verdeeld worden tussen alle Europese lidstaten, met eventueel sancties bij weigering. De toekenning van de beschermingsstatus voor vluchtelingen en de asielaanvraag gebeurt op Europees niveau, en de vluchtelingen worden eerlijk verdeeld tussen de lidstaten volgens een verdeelsleutel. Om de procedure te vergemakkelijken worden centra aan de Europese buitengrenzen gebouwd zodat een duidelijk onderscheid tussen vluchtelingen en migranten (die geen nood hebben aan bescherming) kan gemaakt worden.
- 136 Er zijn sterkere Europese kwaliteitsnormen nodig en beter afdwingbare garantieregels voor producten die via onlineplatformen van derde landen komen. We moeten naar Europese handelsovereenkomsten met ambitieuze en afdwingbare standaarden rond sociale, milieu- en klimaatrechten, mensen- en arbeidsrechten. Vrijhandel blijft de bron van Europese welvaart en samenwerking, maar niet tegen elke prijs en het mag geen excuus zijn voor de erosie van onze welvaart of de economische vooruitzichten van onze producenten.
- 137 Wij willen we de unanimiteitsvereiste in de Raad van de Europese Unie beperken tot een 3/4de meerderheid om zo de besluitvorming van de EU te bevorderen.
- 138 We willen de democratische legitimiteit van de EU verhogen, en de bevolking meer inspraak geven op de besluitvorming. Het Europees Parlement moet in alle Europese wetgeving volledige wetgevende bevoegdheden krijgen, waaronder het recht op initiatief, amendering en intrekking. Ook de controlebevoegdheden moeten worden uitgebreid, zoals de introductie van een constructieve motie van wantrouwen. Het “Spitzenkandidaten”-systeem dient versterkt te worden: de grootste partij vormt een coalitie en nomineert de Commissievoorzitter. De kandidaat-voorzitters worden aangesteld via een democratische nominatie door de Europese partijen.
- 139 We zijn fervente voorstanders van een kernwapenvrije wereld. We willen, met respect voor de aangegane engagementen als bondgenoot van de NAVO, op geloofwaardige wijze bijdragen tot vooruitgang in de multilaterale onderhandelingsprocessen op het gebied van nucleaire ontwapening en non-proliferatie. We zoeken in NAVO-verband actief naar gelijkgezinde staten zodat we het VN-Verdrag inzake verbod op kernwapens kunnen goedkeuren.

CDV

#dichtbijjou

VOLG ONS
@CDENV